

RAMÓN FRANQUEZA

10851

LA TORRE DELS SUSTOS

Una pesseta

MADRID
Sociedad de Autores Españoles

1914

2

ब्रह्मसूत्रम्, श्री
रामानुज एतिस्य

La torre dels sustos

COMEDIA EN UN ACTE Y EN PROSA

ORIGINAL DE

RAMÓN FRANQUEZA COMAS

Estrenada en el teatre Principal, de Barcelona, la vetlla
del dia 28 de desembre de 1910

REPARTIMENT

DON BENIGNE	D. Vicenti Daroquí
CÁNDIDA (sa filla)	D.ª Carme Roldán
IRENE (sa neboda).	» Josefina Santolaria
CENÓN.	D. Carles Delhom
MÁXIM	» Joseph Vives
CINTETA	D.ª Carolina Soto
CANDRO	D. Jaume Capdevila G.
SEBI.	» Miquel Ortín

L'acció passa en una torre aprop de Mollet, propietat de don Benigne
Dreta y esquerra, les de l'actor

Direcció : Don VICENTS DAROQUI

La «Sociedad de Autores Españoles»,
es l'única encarregada de cobrar els
drets d'autor de les representacions
que's donguin d'aquesta obra.
Queda fet el dipòsit que marca la llei.

FELIX COSTA
IMPRESSOR
Nou de la Rambla, 45

ACTE UNICH

L'escena representa un saló amoblat decentment. Al centre, prop del prosceni, una taula gran, ab un tapete que té de ser posat de manera que per davant resulti curt, a fi de que'l públich vegi el personatge que s'hi amaga. Una porta al fons, que és la de l'escala. A la dreta, porta del quarto habitació de don Benigne, y al davant, esquerra, la porta de les habitacions de les senyorettes y demás de la casa. Al primer terme, prop les draperies, portes senceres, dreta y esquerra, que tencn d'obrirse per la part de fóra, a l'efecte del joch escènich que marca l'obra. Prop la porta de l'esquerra, una finestra gran practicable, que figura dóna al jardí. Comensa l'obra a entrada de fosch y acaba a prop de mitja nit.

ESCENA PRIMERA

SEBI, que entra per la finestra que dóna al jardí.

SEBI No hi ha ningú. ¡ Si vingués la meva estimada Cinteta ! No és gaire còmodo el fer de llangardaix pera anar a visitar una dóna. ¡ Però és tant maca ! El camí no és gens falaguer, és veritat, però en cambi tinch la ventatja de que no trobo anants y vinents per l'escala. Arrapat a la reixa, entro y surto sense fer soroll ni avisar a ningú. Els amos són a passeig, y aquí

farà cap la Cinteta. Quan sento soroll m'escapo a corre-cuyta cap al cau. Em sembla que és la veu de la Cinteta. No vé sola. ¡Apa, Sebi, a l'amagatall! (Mutis per la finestra.)

ESCENA II

CINTETA y CANDRO (per l'esquerra).

- CINTETA No siguis pesat, Candro. Deixa'm estar.
CANDRO Et persegueixo perquè t'estimo.
CINTETA Y jo fujo perquè...
CANDRO No acabis el mot, que ja me'l sé de memòria. No a tots dius el meteix, y a n'en Sebi...
CINTETA ¿Què? (Sebi escolta, trayent el cap per la finestra.) ¿Què vols dir?...
CANDRO Que fas cas del criat d'aquest vehí, ja ho he vist.
CINTETA ¿Y a tu què t'importa? ¿Que ets, per ventura, el meu pare, el meu germà o el meu marit?
CANDRO Fas cas d'ell perquè, com serveix a una casa molt rica y devegades va de llibrea, es veu que'ls galons t'han enlluhernat, però mirate'l bé, que és molt lleig.
CINTETA A mi les coloraines no'm fan fer rès, vaig pel positiu; tinch altres idees.
CANDRO No sé perquè fas ab mi la desmenjada. Nosaltres servim a la meteixa casa, per lo tant, què més natural que procurem avenirnos y apreciarnos.
CINTETA Ja'n parlarem quan els senyors tornin de Barcelona.

ESCENA III

(Dits y SEBI (per la part de fóra de la finestra).)

- SEBI (¡ Aquest truhàn no la deixa !)
CINTETA (¡ En Sebi ja és aquí !)

- CANDRO ¡ Cinteta !
- CINTETA ¿ Què vols ?
- CANDRO Vull confiarte un secret.
- CINTETA Despatxa y deixa't de secrets.
- CANDRO L'amo se'n va, aquest vespre, a Barcelo-
na, y per forsa tinch d'acompanyarlo.
- CINTETA ¿ Per què ?
- CANDRO Hi anem ab la jardinera.
- CINTETA ¿ Per què no agafeu el tren ?
- CANDRO Vol veure si cambía la Linda, aquella
euga tant esbojerrada.
- CINTETA Enterats y bon viatge.
- CANDRO Dona'm paraula de que, mentres jo sigui
fòra, no vindrà aquí en Sebi. (Sebi entra y
s'amaga darrera la porta del quarto.)
- CINTETA Si, et prometo que no vindrà.
- CANDRO Jo sé que algunes vegades s'introdueix
aquí dins, y em jugaria que'l mano s'en-
fila per aquesta finestra, perquè he vist
molts guixots al peu de la paret, y jugaria
que salta la tapia per aquí.
- CINTETA Els guixots deuen ser fets per algún gos
que grata la tapia.
- CANDRO Si jo atrapo al tal gossot, ja t'asseguro
que no furgarà més.
- CINTETA ¡ Que tonto y mal-pensat qu'ets !... ¡ Ves-
te'n !
- CANDRO Abans fem les paus. Siguem amichs.
- CINTETA ¿ Com ?
- CANDRO En prova de bona mistat, per avuy y per
demà, que no'ns veurem, dóna'm una
abrassada.
- CINTETA ¿ Que't dongui una abrassada?... ¡ Fuig-
me d'aquí, ximple !
- CANDRO El que és jo te la donaré. (Actitut d'abras-
sarla)
- CINTETA Estigues quiet, si no vols que't confirmi.
- SEBI (¡ Vatua el món dolent ! ¡ Y que jo no la
pugui defensar !...)
- CANDRO ¡ A la forsa !
- SEBI (Ab veu alta.) ¡ Bribó !
- CANDRO ¿ Que han cridat ?

- CINTETA ¿Que no ho sents que't criden des de'l jardí?
- CANDRO ¿Vols dir?
- CINTETA Baixahi, y veuràs com t'estàn esperant.
- CANDRO Ja hi vaig. (Mutis porta de foro, y desseguida surt Sebi.)
- CINTETA ¡Y tu també, veste'n!
- SEBI Espera't una miqueta.
- CINTETA No pot ser, que desseguida vindrà l'amo, y pobre de mi que't trobés aquí. Veste'n, per Déu.
- SEBI Fins a després. (L'abrassa y fa mutis per la finestra.)
- CINTETA Ja torna aquell babau d'en Candro; fugim. (Mutis esquerra.)

ESCENA IV

CANDRO y DON BENIGNE.

- CANDRO (A Cinteta, veyentla esepar.) Espera't, escolta una paraula...
- BENIGNE ¡Candro!
- CANDRO Senyor.
- BENIGNE ¿Has disposat les coses pera marxar?
- CANDRO La jardinera ja està enganxada, y sols l'espero a vostè.
- BENIGNE ¿Quina hora és?
- CANDRO Miri, ja no hi ha sol; si ens entretenim gaire arribarem a Barcelona negra nit.
- BENIGNE ¡Ara ray!
- CANDRO Jo de vostè, hi aniria ab el tren. ¿A les fosques passar el coll de Moncada?
- BENIGNE ¿Que tens por?
- CANDRO Més que goig. Vivim ja fòra de la població, aprop d'aquest malehit coll de Moncada, y per més pega sense en Pau, el jardiner, que, com havia sigut mosso de l'Esquadra, feya respecte a tothom.
- BENIGNE Ets un covart.
- CANDRO ¡Covart! ¡Covart!... Visqui confiat, que

ja'l pessigaràn. Abans d'ahir van fer deixar els quartets a sis carreters.

BENIGNE Y tu tens por que no't fassin deixar els teus, ¿eh?

CANDRO Ben nèt.

BENIGNE ¡Tonto! ¿No veus que abans em robarien a mi?

CANDRO ¿Però, perquè té tant d'empenyo d'anar aquesta nit a Barcelona y ab carruatge?

BENIGNE Ja t'ho diré, però ab confiança.

CANDRO Ja sab que tinch les orelles foradades, y que'ls secrets que vostè em conti, per l'una m'entren y per l'altra em surten.

BENIGNE. Ja ho sé.

CANDRO Digui.

BENIGNE Sàpigues que dos respectables senyors em demanen la mà de la meva filla y la de la meva neboda pels seus fills.

CANDRO ¡Què'm conta!

BENIGNE L'un és don Mariano, l'apotecari del costat de casa, y l'altre, don Gregori, el fonsista de la plasseta dels Peixos.

CANDRO Ja'l conech. Vetaquí dugues noyes que ho endevinen: l'una no's morirà may per falta de medecines, ni l'altra per falta d'aliments.

BENIGNE Estich citat aquesta nit per sopar ab ells pera tractar de l'assumpto.

CANDRO Aixís, marxem desseguida, si no, soparà y farà sopar tart.

BENIGNE ¡Cinteta! ¡Cinteta! (Cridantla.)

CINTETA (Entra corrents.) ¿Què mana, senyor?

BENIGNE Digues a les noyes que desitjo veureles abans d'anarme'n. (Mutis Cinteta. A Candro.)

¿Y creus tu de debò que al passar el coll hi ha algún perill?

CANDRO No hi ha dià que algú no rebi, y tant bon punt la guardia civil gira l'esquena, el pobre que passa, sigui qui sigui, ya està fresch.

BENIGNE ¿Vols dir?... ¡Fòra por!... Jo vaig ab tu, y contra dos...

CANDRO Abans d'ahir varen saquejar tres capellans. Eren tres... ¿m'entén?...

ESCENA V

Dits, CÀNDIDA, IRENE y CINTETA.

IRE. Y CÀN. ¿Se'n va?...

BENIGNE Si, tot desseguida ; fa un temps deliciós, y d'aquí a Barcelona és un passeig.

CÀNDIDA (¡ Ay filla, que bé ; se'n va ! Ja podré fer venir a n'en Cenón.)

IRENE (¡ L'oncle fòra de casa ; divino ! En Màxim vindrà aqueixa nit.)

BENIGNE Demà al matí, abans de dinar, tornaré ab una bona notícia.

CÀNDIDA ¿Quina notícia és ? ¡ Díguinsela !...

BENIGNE No, perquè encara és un misteri. En Candro, carregat de por, no volia sortir aquesta entrada de fosch, esperant demà, per mor de que, segons diu, corren molts lladregots per aquests voltants.

CÀNDIDA A ningú n'he sentit parlar.

IRENE Es la primera notícia, y em sembla que poden sortir tranquils, sense por, y en tot cas, agafin el tren a Mollet.

BENIGNE No em convé.

CINTETA Senyor, d'en Candro no'n fassi càs, és un gallina.

BENIGNE Si, de valent no'n té pas rès. Però per lo que pugui ser, tanqueu y barreu bé les portes y la reixa del jardí, perquè no tenint jardiner...

CINTETA Perdí cuydado.

BENIGNE Y no obriu a ningú.

CANDRO (Impacient.) Senyor, miri que'l temps passa, que no fa lluna, y que...

BENIGNE Fins a demà, noyes. Si es presenta algún jardiner, jo, demà, cap al tart seré aquí.

CÀNDIDA Estigui bó, papà.

IRENE Fins a demà, tio. (Mutis tots, acompanyantlos per la porta del foro. Cinteta es queda.)

ESCENA VI

CINTETA sola.

CINTETA ; Fins l'acompanyen al cotxe per veure'l marxar ! ; Hum !... Aquí hi ha misteri. Aquestes noyes tant espantadisses, que tot els esglaya, y que quan l'amo és fora es moren de por, avuy, sense cap home a casa, ; tant valentes, instantlo a que marxés ! ; M'escamo !... ; Si tindran algún tràfech !... ; Veyam si vindran visites ! Es impossible. La senyoreta Irene és tant ignocenta, y l'altra tant orgulloseta, tant aspre y tant...

ESCENA VII

CINTETA y IRENE.

IRENE ¿ Estàs sola, Cinteta ?
CINTETA Si, senyoreta.
IRENE Me n'alegro, perquè tinch de dirte moltes coses.
CINTETA Ja pot comensar.
IRENE Oh, és que no ho sé, per hont comensar.
CINTETA Pel principi, senyoreta, pel principi, es comensen les coses.
IRENE ; Ah, Cinteta ! Si abans t'hagués dit alguna cosa, ara no'm trobaria tant apocada. Me n'arrepenteixo, y me'n dono vergonya.
CINTETA ; Pobreta ! Y bé, ¿ què és això que la fa estar tant intranquila ?
IRENE Fa tres mesos que soch a casa del tio, y durant aquest temps...
CINTETA No ha pensat en rès.
IRENE Si, prou, al revés ; penso massa, però massa.
CINTETA Donques, vegi, jo'm creya ben bé que a vostè no la preocupava rès.

- IRENE Si, Cinteta, si. ¡Ay! Em preocupa un jove...
- CINTETA ¿Algún amant, per casualitat?
- IRENE ¿Amant? No encara; per ara sols és un... conegut.
- CINTETA Aixís ray, si no més és un conegut no és gran cosa. ¿Y d'ahont és aquest... conegut, senyoreta?
- IRENE Ja sabs que desde que vaig quedar orfeneta he viscut sempre a casa de la tia Ramona, y al costat hi havia un jove...
- CINTETA (¡Ola! Un jove; el conegut és jove.)
- IRENE Que's diu Màxim...
- CINTETA ¿Y com va venir, la coneixensa?
- IRENE Vàrem comensar per mirarnos, després ens vàrem saludar ab un somris, més enllà em feya signos, y una nit, quan vàrem comensar a enrahonar, em va dir tantes coses, que va acabar jurant que m'estimava ab deliri, y jo, tota vermella, li vaig confessar que també l'estimava.
- CINTETA ¡Santa ignocencia!
- IRENE Li vaig preguntar el seu nom; em va dir com se deya, y ja'm volia fer un petó.
- CINTETA Y vostè...
- IRENE ¡Ah! no ho vaig voler; ja'n tenia ganes, ja, però, ¿oy que era massa aviat?
- CINTETA Es clar, senyoreta. Anava massa de pressa.
- IRENE ¡Ab quin gust et parlo d'ell!
- CINTETA Encara que no m'ho juri ja la crech.
- IRENE No tindrè cap més promès.
- CINTETA Conegut, deü voler dir.
- IRENE Si, conegut.
- CINTETA ¿Però aquest jove desitja casarse ab vostè?
- IRENE Si, estimada Cinteta.
- CINTETA ¿Y ab els tres mesos que fa que vostè viu ab nosaltres, fins avuy no ha tingut temps per dirme rès d'això? ¿A què vé que m'ho conti ara?
- IRENE Perquè en Màxim és molt aprop d'aquí.

- CINTETA ¿Què diu? ¿Aquí aprop és aquest jove conegut?
- IRENE Si, es passeja pels envoltants del jardí. Ha vist que dessota d'aquesta finestra hi ha un esboranch a la paret y...
- CINTETA ¡Hola, hola! ¿Es dir que ha vist un esboranch? (¡Santa ignocencia!)
- IRENE Si tu volguessis podria entrar aquí sense que ningú el veiés...
- CINTETA ¿Y com vol vostè que'l fassi entrar?
- IRENE Podries parlar ab ma cosina, y dihentli que és un conegut, potser fins podria sopar ab nosaltres.
- CINTETA ¡Parlar a la senyoreta Càndida y d'un assumpto com aquest!... ¿Per ventura ignora vostè que en aquestes coses la filla de l'amo és feréstega, que no vol promesos, ni tant sols amichs, ni coneguts?
- IRENE (Ab mimo y dolsura.) ¡Estaríem fresques!
- IRENE (Ab mimo y dolsura.) ¡Cinteta! tu ets molt aixerida y tens molt de talent, y l'hi diràs de manera que no s'enfadarà. ¿Veritat, que ho faràs, bona minyona? ¿Eh, que si? Mira, ara ve; me'n vaig, que li tinch por. (Mutis, y Cinteta fa ademàn d'anarse'n.)

ESCENA VIII

CINTETA y CÀNDIDA (que surt per la porta del foro).

- CÀNDIDA (Veyent el fals mutis de Cinteta.) ¿Cinteta?...
- CINTETA ¿Que'm crida, senyoreta?
- CÀNDIDA Si, no te'n vagis, que tinch de parlarte; però abans de tot et prego que no prenguis a mal, ni sospitis maliciosament per lo que vaig a dirte.
- CINTETA ¿Per què tem vostè que jo?...
- CÀNDIDA Per la rahó de que els criats, generalment, sempre pensen mal dels amos, y es complauen en murmurar de les seves accions més ignocentes.

- CINTETA Em deixa aturdida ab semblant preàmbul. Vostè no sab de la manera que jo l'estimo.
- CÀNDIDA Jo no necessito, ara com ara, de la teva estimació, sinó de la teva prudència.
- CINTETA ¿De la meva prudència?
- CÀNDIDA Ja t'he dit que no sospitis ni maliciis res de les meves paraules. (Ab to aspre.)
- CINTETA Parli, senyoreta. (Apart, ab mofa.) (¡Quina amabilitat y quina dolçura!)
- CÀNDIDA He conegut a Barcelona una persona molt honrada, atenta y amable; desitja parlarme d'un assumpto moltíssim interessant y crech que bé podria venir aquest vespre.
- CINTETA Si vostè ho vol, no hi ha per mi cap inconvenient; al contrari, jo meteixa la faré entrar.
- CÀNDIDA Aquest senyor...
- CINTETA Ah, ¿és un senyor?...
- CÀNDIDA Si, és un senyor.
- CINTETA ¿D'edat?
- CÀNDIDA No, jove.
- CINTETA Ja comprench. (Avuy és el dia de les conferencies, de les entrevistes y de les cites.)
- CÀNDIDA M'ha demanat permís pera parlarme sols quatre paraules, y em toca prevenirte, perquè desseguida la gent malícia falsament de tots els joves.
- CINTETA La murmuració no's pot deturar; la gent és tant tafanera... però tractantse d'un jove y bon xicot...
- CÀNDIDA Aquest és molt honrat; es diu Cenón.
- CINTETA ¿Serà home d'enteniment, seriós, dihentse Cenón?
- CÀNDIDA Sens cap mena de dubte; però com no vull parlarli en secret, desitjo que pugui venir...
- CINTETA Ja ho he comprès: a sopar ab vostès, tota vegada que'l seu papà és fòra de casa.
- CÀNDIDA No crech que hi hagi cap inconvenient,

y per això voldria que tu meteixa fossis qui ho diguessis a ma cosina... Ella té confiança en tu y... prevenla que no digui res al papà. Ella és molt jove y criatura y podria donarho a entendre sense que volgués ferho.

CINTETA D'això si que jo no me n'encarrego.

CÀNDIDA ¿Perquè no?

CINTETA Perquè aquesta criatura tant ignocenta podria pensar que jo... Parlili vostè meteixa. Els criats no deuen ficarse en aquests assumptos tant delicats. (Ja t'ensenyaré jo a no tenir ab mi més franquesa.)

ESCENA IX

Dites y IRENE.

IRENE (A Cinteta.) (¿Li has parlat?)

CINTETA (Apart a Irene.) (No, senyoreta. ¡ Si és tant seria y tant intractable!)

CÀNDIDA (No sé com arreglar-me. ¡ Quina nosa em fa aquesta ximpleta!)

IRENE (¡ No sé com dir-l'hi!)

CINTETA (Ja estan en el ball; que s'arreglin com puguin.) (Mutis.)

ESCENA X

CÀNDIDA y IRENE.

IRENE ¿Es a dir, cosineta, que avuy tindrem de sopar totes dugues soletes?

CÀNDIDA Sembla que si.

IRENE ¿No't sembla que és molt sosso, un sopar aixís?

CÀNDIDA Què hi vols fer. Escolta: ¿que t'agradaria tenir algú que'ns fés companyia?

IRENE ¿Algún... algún conegut o amich?

CÀNDIDA ¿Que potser en tens algún?

- IRENE No, jo no parlo per mi, parlo per la cosineta.
- CÀNDIDA (Ab aspror.) ¿Per mi?
- IRENE Si, perquè si tu desitges tenir companyia, mira, jo també ho desitjo.
- CÀNDIDA (Segueix ab el meteix to.) ¿Y perquè suposes que jo ho desitjo?
- IRENE ¡Ay, ay! senzillament perquè m'ho penso, y de la meteixa manera t'ho dich sense cap mena d'intenció.
- CÀNDIDA (Ab vivesa.) Escolta, responme :
- IRENE (¡ Jesús, quin gènit tant aspre y sech!)
- CÀNDIDA Si algún jove, poso per exemple...
- IRENE (¡ Un jove!)
- CÀNDIDA Amable, fi, atent, bon mosso...
- IRENE (¡ Ay, Déu meu; coneix en Màxim!)
- CÀNDIDA Vingués a ferme una visita y es quedés a sopar, ¿què pensaríes?
- IRENE Pensaria que era algún amich o conegut teu.
- CÀNDIDA (Somrienta.) ¡ Amich! ¿Y tu creus que jo t'inch amichs? (Ab to grave.)
- IRENE Jo no crech rès, cosineta. (Ab temor.) (¡ Déu meu! ¡ no vindrà en Màxim!)
- CÀNDIDA ¿T'atreviries a rebre un amich, un conegut, essent fora el teu tio?
- IRENE (Aquesta em prova per saber els meus secrets.)
- CÀNDIDA (Resoluda.) Contesta.
- IRENE No, cosineta, no'l rebría. (¡ Y que n'és, de dolenta!)
- CÀNDIDA (Aquesta noya és tant ximpleta que no veig modo de ferla entrar en rahó.)
- IRENE ¿Convingut en que soparem soles?
- CÀNDIDA Sí.
- IRENE (¡ Quant ho sento!)

ESCENA XI

Dites y CINTETA.

- CINTETA (Aquestes dugues es busquen y no's troben, no s'han entès; provem de fer per

manera que estiguin acordes.) (Apart a Cànida.) ¿Què hi ha, senyoreta?

CÀNDIDA Qu'és una bleada.

CINTETA Digui an aquest jove que vingui, que jo m'encarrego de tot.

CÀNDIDA ¿De debò?

CINTETA Sí, senyoreta ; però això sí, que no's presenti fins al punt d'anar a sopar.

CÀNDIDA Està bé.

CINTETA (Apart a Irene.) ¿Es dir que no vol?

IRENE No, y el pobre Màxim, cansat d'esperar, tinch por que's refredi y se'n vagi.

CINTETA Fassi'l entrar, y jo ja ho arreglaré.

IRENE ¿Què dius?

CINTETA Que entri, però que s'amagi fins a l'hora de sopar.

IRENE ¡Que contenta qu'estich !

CINTETA Senyoretas, se m'ocurreix una idea : mentres el senyor sopa tranquilament ab els seus amichs a Barcelona, ¿no podríem nosaltres disposar un sopar divertit pera aconsolarnos de la seva ausencia?

CÀNDIDA Ben pensat.

IRENE No'm sembla mal.

CINTETA Déixintho a la meva mà ; jo'm cuidaré de tot, y els juro que quedarán contentes.

CÀNDIDA Fés el que vulguis.

CINTETA (Apart a Cànida.) (Crech que he vist a baix, prop de l'emparrat, junt a la porta falsa...)

CÀNDIDA Bé.

CINTETA (Apart a Irene.) (A la vora de la reixa del jardí he vist un galàn jovenet...)

IRENE (Apart a Cinteta.) (¿Que ha entrat, ja?...)

CÀNDIDA ¡Me'n vaig, Cinteta ! Arregla el sopar.

IRENE (¡Pobre Màxim ; tant de temps rondant la casa, deurà tenir una gana !...)

CÀNDIDA (Apart a Cinteta.) Procura que sigui un sopar decent.

CINTETA No tingui cap mena de cuydado ; serà un sopar bo, abundant, y no hi faltará abso-

lutament rès, ¡ fins xampany y tot ! (Mutis
Càndida y Irene, cada una per una porta distinta.)

ESCENA XII

CINTETA sola.

CINTETA Ara ja han comensat individualment cada una la seva feyna ; deixa'm anar, jo, a fer la meva, y a apareiar un sopar de presentació.

ESCENA XIII

IRENE y MÀXIM.

IRENE ¡ Pobre Màxim ! ¡ T'hauràs aburrit, de tenir d'esperar tant temps !

MÀXIM No tal ; però he vist un home que rondava el jardí.

IRENE ¿ Que't fan por, els homes ?

MÀXIM Tant com por, no ; solsament, a vegades, cert respecte.

IRENE ¿ Respecte de què ?...

MÀXIM De rès. Aquesta finca és bastant aprop del Coll de Moncada, y cada dia els diaris conten tantes coses, d'aquest lloch, que... francament, a certes hores, sol, per aquests andurrials, un hom no les té totes, y més per vosaltres que per mi, perquè sé que avuy són dones soles.

IRENE Escolta, la meva cosina no sab que siguis aquí, y mentres la Cinteta la prepara, és necessari que t'amaguis.

MÀXIM ¿ Ahont ?

IRENE En aquest quarto, tancat per dintre, y no surtis fins a tant que jo't cridi.

MÀXIM Veyam. (Mirantse el quarto.) ¡ Qu'és fosch això !

IRENE ¿ No tindràs pas por d'estar a les fosques ?

- MÀXIM No, si no m'hi deixes estar massa estona. Escolta : ¿no hi ha pas rates?
- IRENE No. ¿Es veritat que't casaràs ab mi?
- MÀXIM El meu papà m'ha ofert que parlaria al teu tio, don Benigne, sobre aquest particular.
- IRENE ¡Ay filla, que felissos que serem ! ¡Cuyta, amaga't, que vénen ! (Màxim entra en el quarto de l'esquerra.) És la meva cosina ; no vull dirli rès perquè endevinaría el meu secret. (Mutis.)

ESCENA XIV

CÀNDIDA y CENÓN.

- CÀNDIDA Si, estimat Cenón ; mentres la Cinteta trobi la manera de que sopis ab nosaltres, és necessari, pel seu plan, que t'amaguis a un d'aquests dos quartos.
- CENÓN Digue'm : ¿hi ha algún home, en aquesta casa?
- CÀNDIDA No n'hi ha cap. El papà y en Candro són fóra, y no tenim jardiner.
- CENÓN T'ho dich perquè quan anava a passar el reixat del jardí, he vist la sombra d'un jovenet que m'ha semblat que tenia el meteix propòsit d'entrar que jo ; l'he seguit, y se m'ha fos.
- CÀNDIDA Algún estrafalari dels que ronden el Coll de Moncada ; però teninte a tu a casa, estich tranquila.
- CENÓN Mentres jo sigui aquí ho pots estar, de tranquila. Voldría, estimada Càndida, que tots els malfactors del món provessin d'insultarte, perquè allà veuríes el meu modo de defensarte. Home que't toqués, home mort. (Dóna un cop de bastó a la taula.)
- CÀNDIDA ¡Això si que és amor ; aixís s'estima ! Digue'm : ¿quan tindré el gust de poderte dir espós meu?

- CENÓN ; Y com ho desitjo, vida meva !
CÀNDIDA Ma cosina pot venir d'un moment a l'altre ; entra en aquest quarto.
CENÓN No puch obrir. (Va per obrir el quarto en que hi ha amagat en Màxim.)
CÀNDIDA Fica't en aquest altre, tanca't, y espera que't cridi.
CENÓN No tardis, ¿eh, monona?
CÀNDIDA ; Que guapo y amable qu'és ! (Mutis.)

ESCENA XV

CENÓN y MÀXIM.

- CENÓN Com no hi ha ningú, no cal tancarme encara ; després m'amagaré.
MÀXIM (Obre la porta del quarto y veu a Cenón.) ; Déu meu ! ¿Qui és aquest home?
CENÓN Vaig a passar una nit deliciosa. Tots els amants, per regla general, es queixen, però el qu'és jo, soch felís, tot em surt bé.
MÀXIM (A la qüenta és un home afortunat de debò. Déu haver tret la rifa.)
CENÓN N'hi ha molts que tenen de lluytar ab rivals temibles ; si jo em trobés ab algú, ¡pam ! en menos del que canta un gall l'enviava darrera Montjuich. (Cop de bastó a la taula. Màxim tanca la porta.) Em sembla que sento soroll ; entrem. (Entra al quarto de la dreta.)

ESCENA XVI

SEBI (entrant per la finestra).

- SEBI No hi ha ningú. Entro y m'amago fins que surti la Cinteta. (Va per obrir els quartos y no pot.) Tots dos són tancats y és precis amagarme an alguna part, perquè si les senyoretas surten y em troben aquí, ho

tiraria tot a rodar. (Aixeca el tapete de la taula.) ¿Si em fiqués dessota d'aquesta taula?... L'amagatall no és pas dels més bons, ni dels més còmodos, però per una estoneta aprofitemlo. (Es fica dessota la taula.) Si que s'hi està malament, però tot se sufreix ab gust quan un està enamorat. (En Màxim y en Cenón obren una miqueta les portes dels seus quartos.)

CENÓN ¡ Que tarda la Càndida !
MÀXIM ¡ No fem fressa !...

ESCENA XVII

MÀXIM, sortint del quarto. SEBI, sota la taula.

MÀXIM (Veuré si encara és aquí.)
SEBI (¿ Qui serà aquest jovenet?)
MÀXIM (Voldria veure l'Irene, y ella tal vegada podria dirme qui era l'home que fa poch he vist aquí.) (Surt al mitj de l'escena.)
SEBI (Em sembla que aquest noy no les té totes.)
MÀXIM (Obren aquella porta y...)

ESCENA XVIII

Dits y CENÓN, sortint del quarto.

CENÓN (Creyentse sol.) ¡ Encara no vé !
SEBI (¡ Un altre ! ¿ D'ahont surten aquests senyorets?)
MÀXIM (Reparant ab Cenón.) (¡ Déu meu !)
CENÓN (Igualment.) (Em sembla que aquest és aquell que he vist a la porta del jardí.)
MÀXIM (¿ Si serà un lladregot?)
CENÓN (Corrent ahont està en Màxim.) ¿ Què fa vostè aquí?
MÀXIM Jo... ja ho veu. (Tremolant.)
CENÓN Respongui desseguida.

- MÀXIM Senyor...
- CENÓN Desseguida, li dich.
- SEBI (¡ Que és fort de gènit !)
- MÀXIM (¡ Pobre de mi, que'm matarà !) (Mort de por, veient que no pot entrar en el quarto que ocupava, es retirarà, fugint d'en Cenón, donant voltes a l'entorn de la taula, y tot d'un cop es fica al quarto d'en Cenón y s'hi tanca.)
- CENÓN ¡ Covart ! S'ha ficat al meu amagatall y s'hi ha tancat. Sento soroll. ¡ Vènen ! No'm queda més recurs que amagarme aquí. (Entra en el quarto que hi havia Màxim.)
- SEBI Han cambiat d'allotjament. Desde aquesta miranda veurem en què para això. Quin modo tenen, aquests senyorets, de venir a sopar de gorra a casa agena.

ESCENA XIX

SEBI sota la taula. IRENE ab un llum.

- IRENE La Cinteta m'ha dit que ja puch treure de la presó al pobre Màxim.
- SEBI ¡ Ah ! ja ho veig, és una cita.
- IRENE (A la porta del quarto que hi ha Cenón.) Ja pots sortir. (Veient que no surt.) Cuyta... ¿ Si s'haurà adormit?...
- SEBI Em sembla que s'equivoca, la pobreta.
- IRENE ¡ Cuyta, surt, que soch jo !

ESCENA XX

Dits y CENÓN.

- CENÓN ¡ Ja soch aquí !
- IRENE (Deixa caure el llum.) ¡ Verge Santíssima !
- CENÓN (Tornant al quarto.) ¡ No és ella !
- IRENE (Corrent esverada.) ¡ Càndida, Cinteta ! ¡ Co-
rreu, cuyteu !... (Cridant.)

ESCENA XXI

Dits, CÀNDIDA y CINTETA (ab un llum cada una).

- CÀNDIDA ¿Què és això, Irene? ¿Què tens? ¿Què't passa?
- CINTETA ¿Què hi ha, senyoreta?
- IRENE ¡Lla...lla...lladres!... ¡Hi ha un lladre a casa!... (Cridant.)
- CINTETA ¡No cridi d'aquesta manera!
- IRENE ¡Pobres de nosaltres; ens matarà a totes!... (Truquen a baix.)
- CINTETA ¡Jesús! ¡Ara, abaix, truquen!
- IRENE ¡Són els cómplices! ¡Per mor de Déu, no obris!... (Astorada.)
- CÀNDIDA ¿Qui vindrà en aquestes hores?
- CINTETA (Que haurà anat a la porta.) ¡Reina Santíssima! ¡Es l'amo, senyoreta; és el seu papà!
- CÀNDIDA (Espantada.) ¿El papà?
- IRENE ¡El tio!
- CINTETA Han entrat per la porteta de la tapia y puja l'escala enrahonant ab en Candro.
- CÀNDIDA ¿Què fem, ara?
- CINTETA Muixoni, que ja són aquí.
- SEBI (¡Ay, qu'és lluny aquest sopar!)

ESCENA XXII

Dits, DON BENIGNE y CANDRO.

- BENIGNE (Espantat y excitat. Entrada còmica.) ¿Ja estem segurs? (Mirant per totes parts, esverat.)
- CÀNDIDA ¿Què té, què li passa, papà?
- CINTETA ¿Com és que tornen tant aviat?
- IRENE ¿Què ha passat?
- BENIGNE Pregunteuho an aquest. (Senyalant en Candro.)
- CANDRO Casi rès, un atracó; y l'amo ha preferit recular que no ficarse a la gola del llop.

- BENIGNE El que ha reulat has sigut tu. Encara estich en que aquells bultos no eren homes, sinó arbres.
- CANDRO Si, vaja un arbres que'ns haurien deixat sense camisa, y... sort hem tingut de virar el carruatge depressa.
- BENIGNE Y que'l cavall no corria, sinó que volava.
- CANDRO Es natural, ¡ com que la bestia ha conegut el perill !
- SEBI (El que ha conegut és que tornava a l'estable.)
- BENIGNE Filles meves, deixeu-me, que vull descansar. Estich tot trontollat.
- CÀNDIDA (¿ Com ferlo sortir ? ¡ Déu meu !)
- IRENE (¿ Ahont parará el pobre Màxim ?)
- CINTETA ¿ Però que no vol sopar ?
- BENIGNE No, no tinch gana. El que vull és que us en aneu.
- IRENE ¡ Però tio !...
- BENIGNE Deixa't de tios. Aneu a sopar y desseguida al llit, y sobre tot, tanqueu bé totes les portes. (És cert que no les tinch totes.)
- CÀNDIDA (¡ Suho d'angunia ! ¿ Què serà d'ell ?)
- BENIGNE ¿ Que no haveu sentit el que us he dit ?
- CÀNDIDA Bona nit tingui, papà.
- IRENE Santa nit, tio. (Sense anarse'n.)
- BENIGNE Bona nit, filletes meves, bona nit.
- SEBI (¿ Què és això de bona nit ? ¿ A veure si hauré de dormir aquí ?)
- CINTETA (¡ Quina sort qu'en Sebi no hagi vingut !)
- BENIGNE ¡ VAMOS, aneuse'n ! (Les acompanya a la porta y la tanca.) Candro, tanca també aquella porta y treu la clau. (Candro tanca la porta del foro.)

ESCENA XXIII

DON BENIGNE, CANDRO y SEBI.

- SEBI (¡ Quan ho dich que aquí hi tinch el catre !)
- CANDRO Gracies a Déu que estem sols.

- BENIGNE Digues, Candro : ¿n'estàs segur que aquells bultos eren homes y lladres?
- CANDRO Jo no ho sé. Si vostè no'm va donar temps de dirli que veyà uns bultos sospitosos, quan tot d'una ja va girar el carruatge cap a casa.
- BENIGNE Es precis vendre aquesta torre, perquè em sembla que tu t'hi posaries malalt de por.
- CANDRO Jo, vostè y tots. Si, crèguim : vénguis-sela y cómprila a Vallvidrera ; allà, com que és més alt, són millors els aires y més sanitosos, y es viu molt acompanyat.
- BENIGNE ¡ Jesús, María, Joseph, y que poruch qu'ets ! ¡ Quin valent tinch per company ! ¡ Ja veuràs, tanquem aquesta finestra !
(La tanca.) Porta'm la bata.
- SEBI (¡ Ara m'ha ben trompat, m'ha tancat la retirada !)
- CANDRO Si es servit, aquí té la bata. (L'hi dóna.)
- SEBI (Aquest mestre se'n va al llit y em deixarà aquí.)
- BENIGNE Porta'm el casquet.
- CANDRO Es aquí, tingui. (Li dóna una barretina blanca de dormir.)
- SEBI (¡ Que malament qu'estich ; tinch les cames enrampades !) (Va per estirarles, y fa:)
¡ Ay !...
- CANDRO ¡ Senyor !
- BENIGNE ¿ Què vols ?
- CANDRO ¿ Ha sentit ? Juraria que aquí algú ha gemegat.
- BENIGNE ¿ Gemegar ?... ¿ Qui vols que gemegi ? Al teu costat ja't dich jo, senyor valent, que tothom s'hi morirà de por.
- CANDRO La torre de vostè és la que fa venir por. (Mirant per tot arreu, esperat.) ¡ Vaya si han gemegat !
- BENIGNE (Mirantse les butxaques.) Acosta el llum. Ab la pressa que hem tornat, temo que no hagi perdut algún document dels que portava.
- SEBI (Estich enrampat. Costi el que costi, jo tinch de sortir d'aquí.)

- CANDRO ; Senyor, senyor !
BENIGNE ¿ Què hi ha?...
CANDRO ; Aquella porta s'obre tota sola ! (Màxim obre poch a poquet la porta del seu quarto.)
BENIGNE Dèu ser el vent.
MÀXIM (; Si voldrà la Irene deixarme aquí fins a demà !)
BENIGNE (Veyent obrir la porta.) ; Ay Mare de Déu ! ; Aquí hi ha algú !... ; Candro !...
CANDRO (Espantat. La taula es mou.) ¿ Veu... veu... el que li... deya?... ; Fins la taula !...
BENIGNE ; Corre, fill meu, crida, demana auxili !...
CANDRO ; No puch moure'm ! ; Se m'han lligat les cames ! ; Ay, pobres de nosaltres ! ; L'altra porta també s'obre sola !
BENIGNE ; Ja'm veig de cos present ! ; Misericòrdia, Déu meu ! (Quasi no pot enrahonar de por.)
CENÓN (Ja que no vé a buscarme, jo surto d'aquí.) (Obre, a poch a poch, la porta.)
BEN. Y CAN. ; Ay pobres de nosaltres ! (Veyent que'n Cenón treu el cap, tots dos a un temps :) Santa Maria, Santa Dei genetri. Ora pro nobis. Ara y en la hora de la mort, amén.
BENIGNE Miserere, mei...
CANDRO Sanctus, sanctus, sanctus...
SEBI (Sortint de sota la taula y tirantse a sobre, tapantlos ab el tapete y apagantse els llums.) ; Cames ajudeume ! (Surt per la finestra.)
BENIGNE (Astorat.) ; Lla...dres... lla...dres !... ; Auxili... socorro !... ; Per mor de Déu... (Un cop a terra don Benigne y en Candro, surten en Cenón y en Màxim dels seus quartos, esverats, ensepeguen per tot arreu y fan mutis per la finestra. Pausa.)
CANDRO Ja són fòra, senyor. (Pausa. Don Benigne està estirat a terra ; s'aixeca poch a poch.)
BENIGNE ¿ Quants eren?...
CANDRO Al menos n'he comptat dotze.
BENIGNE (Aixecantse.) ; Dotze !... (Torna a caure.)
CANDRO Ara ja ha passat el susto. ; Que ditxós és vostè, no espantantse may !... (Ab tò de burla.)
BENIGNE Lo dit : demà em vench la torre.

- CANDRO Es ben bé la torre dels sustos. (S'aixequen tots dos al moment que senten trucar per l'esquerra, tornant a caure a terra.)
- BENIGNE ¡ Ja tornen !...
- CANDRO ¡ Ara si que'ns pelen !
- BENIGNE ¡ Assis...tencia !... ¡ Jo'm moro !...
- CÀNDIDA (Des de dintre.) ¡ Papà ! ¡ papà !...
- IRENE (De dintre.) ¡ Tio ! ¡ tio !...
- CINTETA (De dintre.) ¡ Senyor, som nosaltres !
- BENIGNE (Aixecantse.) Són les noyes, ¿sents? són elles. Obre, Candro... ¡ Cuyta, covart !
- CANDRO (Sense obrir y ab to alt.) ¿ Que vénen soles ?
- CINTETA Si, obre:

ESCENA XXIV

Dits, CÀNDIDA, IRENE y CINTETA, ab llums.

- CÀNDIDA Papà, ¿ què ha passat ?...
- IRENE ¿ Què eren aquells crits, tio ?
- BENIGNE Filles meves, aquesta casa està plena de lladres.
- CANDRO Y de fantasmes.
- BENIGNE Sort de la meva sanch freda, que'ls ha fet fugir a corre-cuyta, ¿oy, Candro ?
- CANDRO (¡ Ja ho crech ; de nassos a terra !)
- BENIGNE Em sembla que tots els *granujas* dels voltants s'han donat cita a casa meva. (Tornen a trucar.)
- CANDRO Han saltat per la finestra y ara deuen voler entrar per la porta.
- SEBI (De dintre.) Obrin, que som nosaltres. Som gent de pau. No tinguin por. (Desde lluny)
- CINTETA Es la veu d'en Sebi. Senyor, són els ve-hins que vénen a socorre'ns.
- CANDRO ¡ Què Sebis ! Lladregots disfressats. (A Cinteta.) ¡ No t'atreveixis pas a obrir !
- BENIGNE ¿ Que no tens por d'anar a obrir, Cinteta ?
- CINTETA No, senyor. Jo, als lladres may els he tingut por... ¿ què'm poden pendre ? (Mutis foro.)

- BENIGNE ; Ja podeu dir, filles meves, que heveu escapat d'una y bona ! Quina sort el que jo hagi tornat tant a temps.
- CANDRO Aquests malfactors, de vosaltres en fan xixina.
- CÀNDIDA ¿ Eren molts ?
- BENIGNE En Candro n'ha vist deù.
- CÀN. Y IRE. ; Dèu !...
- CANDRO Sense comptar els que escaparien quan tos dos érem estirats a terra.
- CÀNDIDA (A Irene.) No ho entench.
- IRENE (A Càndida.) Jo tampoch.

ESCENA XXV

Tots. Pel foro, CINTETA, MÀXIM, CENÓN y SEBI.

- SEBI Ja som aquí ; no tinguin por.
- CANDRO Ja tenim el valent a casa.
- CENÓN Tranquilísine, senyors.
- CÀNDIDA (; Es ell ! ¿ Per hont haurà sortit ?)
- MÀXIM No tinguin cap mena de por.
- IRENE (; Es el meu Màxim !)
- CENÓN Una felis casualitat ens ha portat prop les parets d'aquesta torre, al meteix punt que uns homes saltaven les tapies del jardí ; els hem donat el crit d'*alto!* y han escapat, desparramantse pels boscos ve-hins. Al principi vaig pendre aquest se-yoret per un dels malfactors.
- MÀXIM Y jo pensava lo meteix de vostè.
- CENÓN Però després d'una petita explicació he vist que les seves intencions cren honrades ; per lo tant, allunyin tota mena de temor, y cómptinnos, senyor y senyoretas, en el número dels seus bons amichs y defensors.
- BENIGNE ¿ Es a dir que a vostès els devem... ?
- CENÓN Sí, senyor, a nosaltres es deù...
- CANDRO (; Jo conech aquesta cara !)
- BENIGNE Senyors, com avuy en dia no hi ha de qui

fiarse, y molts tunantes es fan passar per persones decentes, perdonin si, pera més assessorarme de la bondat de vostès, em prenc la llibertat de demanarlos qui són.

CENÓN Un servidor es diu Cenón Dalmau.

MÀXIM Jo, Màxim Pla.

BENIGNE ¡Valga'm el gloriós Sant Cugat del Vallès! Tu ets en Non, y tu en Nin.

ELS DOS Si, senyor.

BENIGNE El fill de don Mariano.

MÀXIM L'apotecari vehí de vostè.

BENIGNE El fill d'en Pla.

CENÓN El fondista de la plasseta dels Peixos.

BENIGNE ¡Ay caram, caram! y quant me n'alegro que sigueu vosaltres. Però ¿què hi heu vingut a fer aquí?

CÀNDIDA (¡Ay la mare! ¿A veure què diràn?)

CENÓN Senzillament: els papàs ens varen dir que havien escrit a vostè...

BENIGNE Es veritat. Aquí tinch les cartes. Volia contestarles de paraula aquesta meteixa nit, y anava a Barcelona ab tal intent, quan l'incident dels lladres m'ha fet recular, però demà sens falta aniré a Barcelona per enllestirho, y mentrestant, donat el bon comportament y heroich valor de vostès, dono el meu consentiment a les demandes dels seus respectius papàs.

CENÓN Sent aixís...

BENIGNE ¡Tu seràs l'espós de la meva Càndida!

MÀXIM ¿Y jo?

BENIGNE Tu et casaràs ab ma neboda Irene. Es a dir, si aquestes hi vénen bé.

CÀNDIDA Jo sempre obehiré a vostè, papà, y aquesta vegada ab molt gust.

IRENE Jo ja estimava an en Màxim.

MÀXIM Es cert.

SEBI Senyor: he ajudat an aquests senyorets a allunyar els lladregots; ¿puch, per aquest sol fet, esperar una recompensa?

BENIGNE ¿Què vols que fassi per tu, amich meu?

SEBI Fa molt de temps qu'estich enamorat de la Cinteta.

CANDRO (Ràpit.) Jo també l'estimo y soch de casa.
CINTETA Si, senyor ; tots dos m'estimen ; casarme ab tots dos, no pot ser, seria un pecat, per lo tant, vostè meteix, don Benigne, esculleixime'n un.

BENIGNE No esculleixis en Candro, perquè és un covart, un gallina.

SEBI Ben sentenciat.

CANDRO (Conformat.) No em fa rès ; el ser casat tampoch em fa massa el pes ; veig tants exemples... que quedarme solter em sembla que m'estalviaré molts mals de cap y molts disgustos.

BENIGNE Faràs bé, perquè, valent com ets, no te'n mancaríen. (Ab to de burla.) ¿Y ara, què fem? (Als joves.)

CINTETA Tinch el sopar a taula per tothom.

BENIGNE Donques a sopar, y demà a Barcelona pera celebrar els tres prometatges y...

(Adelantantse al prosceni)

Ja qu'hem passat tants disgustos
y al fi recobrem l'humor
no desayrin a l'autor
d'aquesta *Torre dels sustos*.

TELÓ

皇朝通志卷之四

Biblioteca *Teatre Popular*

Librería F. ALUM. - Boters, 7 y 9 - Barcelona

ARCHIVO TEATRAL
MILLA
S. Pablo, 21-BARCELONA

OBRES CATALANES

1. La sala de rebrer
2. Un beneyt del cabàs
3. Lo ninot de mollas
4. L'agencia d'informes comercials
5. Un pa com unas hostias
6. Toreros de pega
7. Las huelgas, o els amos y els dependents
8. A sants y a minyons...
9. Mala nit
10. De panxa al sol
11. Viatge de boda
12. Sense argument
13. La criada nova
14. El niu d'aucellets
15. La gent del ferro
16. A cà la modista
17. L'últim grahó
18. L'hereu Pruna
19. La manta
20. La qüestió son quartos
21. La meva senyora
22. En Pau de les ealces curtes
23. Un vagó
24. Toreros d'hivern
25. Un bateig a cops de punys
26. La torre dels sustos